

KOKS i KULISSEN

med

HELLE RYSLINGE

ANNE MARIE HELGER

instruktion

CHRISTIAN BRÅD THOMSEN

Fotografen Dirk Brüel og instruktøren Christian Braad Thomsen.

CHRISTIAN BRAAD THOMSEN (født 1940), instruktør og forfatter. *Film:* »Kære Irene« (1971), Slumstormer-trilogien (1971-72), Herfra min verden går (1976), Smertens børn (1977), Drømme støjer ikke, når de dør (1979), Den man elsker (1980), Kniven i hjertet (1981). *Koks i kulissen* (1983). *TV-teater:* Blomster til Mona (1974, efter manus af Lars Lundgård). *Teater:* Petra von Kants bitre tårer (1975, efter manus af R. W. Fassbinder). *Bøger:* Godard — fra gangstere til rødgardister (1971), Politisk filmkunst (1973), I Fassbinders spejl (1975), Rainer Werner Fassbinder, en rejse mod lyset (1983), Lysten og loven (1983).

KOKS I KULISSEN — Instruktion: Christian Braad Thomsen efter et manuskript af Helle Ryslinge, Anne Marie Helger og Christian Braad Thomsen. I hovedrollerne: Helle Ryslinge (Micha), Anne Marie Helger (Laura), Flemming Quist Møller (Lennart), Hans Henrik Clemmensen (Hans-Henrik), Gyda Hansen (bibliotekaren), Lis Frederiksen (den tykke pige), Aksel Erhardtson (kroværten), Gotha Andersen (man-

den i togkælderen), Peter Ronild og Bent Conradi (kultur-pinger), Lene Vasegaard og Lotte Olsen (deres fruer), Knud Dittmar (handelsrejsende), Asta Esper Andersen (sur teatergæst), Kim Weissgård og Anne Grethe Finnerup (par på diskoteket), Arne Simsen (Ole), Peter Boesen (tjener), Bruno Bjørn (arrangør), Pernille Grumme (Charlotte), Rosemaria Rex og Johanne Emilie Lund (børnene). — Kamera: Dirk Brüel. Kamera-assistent: Fritz Schröder. Lys: Niels Torp. Toneassistenter: Vibeke Mader, Henrik Langkilde. Produktionsledelse: Per Årman, Sanne Arnt. Klip: Grete Møldrup. Rekvizitør: Tove Robert Rasmussen. Rekvizitørassistent: Thomas Heinesen. Lys: Leif Barney Fick, Otto Stenov. Grip: Jimmy Leavens. Make-up: Birte Christensen. Kostumer: Tove Berg. Script: Stine Monty, Stills: Fie Johansen. Musik: Helle Ryslinge. Rock-orkester: Paravion. Produktion: Det danske filmstudie med støtte fra Film-institutet ved konsulent Jørgen Melgaard. Udlejning: Kommunefilm. Premiere: Dagmar plus en række provinsbiografer 26. august 1983.

Synopsis

Micha (Helle Ryslinge) og Laura (Anne Marie Helger) drager land og rige rundt med en kvinderevy. Micha har prøvet den omflakkende zigøjnertilværelse før, den er blevet hendes livsform. Hun har et problematisk forhold til rockmusikeren Lennart (Flemming Quist Møller), der også er på turné. Laura har derimod ikke været på landevejen før. Hun kommer fra et pænt, borgerligt hjem, hendes mand Hans-Henrik (Hans Henrik Clemmensen) er

advokat, og sammen med ham har hun to børn.

Deres revy omfatter et nummer, hvor de udstiller deres egne kroppe, deres alt andet end perfekte udseende, til almindelig latter i et forrygende op-gør med det traditionelle kvinde-billed. Efter deres første optræden bliver de stærkt kritiseret af en overvægtig kvinde, der mener, at deres egne problemer med udseendet er luksusproblemer, som de kan benytte i et shownummer og score fyre på det, men at de samtidig forråder de kvinder, der virkelig har problemer.

På deres vej gennem Danmark møder Micha og Laura de professionelle

Aksel Erhardtsen som kroværten.

kulturpampere, de pseudo-progressi-ve, (Peter Ronild og Bent Conradi) der har sikret sig gode stillinger på TV og ved universiteterne på at være »eksperter« i den kunstart, som de to piger hutler sig igennem på landevejen for at realisere. Det kommer til et opgør mellem pigerne og denne nye udbytter-klasse.

De møder også en gammel krovært (Aksel Erhardtsen), som de føler sig mere beslægtet med. I sin ungdom spillede han dilettantteater som de selv — han husker ikke mere stykkerne, men han husker det afgørende: at man i det kunstneriske fællesskab følte sig som én stor familie. Da han imidlertid fik sin egen lille familie med kone og barn, gled teaterarbejdet ud. Storfamilien kunne ikke så godt forenes med kernefamilien, hvad han siden kom til at fortryde.

Micha og Laura tager i dag det mod-

satte valg. Da Lauras private familie-lykke kommer i konflikt med deres kunstneriske arbejde, vælger hun landevejens udsatte og lokkende frihed frem for rækkehus-idyllen. Micha hjælper hende til dette valg, og det er svært, men der er ingen vej uden om, hun bliver enlig mor med to børn på landevejen, og det er et hårdt liv, men Laura og Micha gør den erfaring, at ingen problemer er så store, at de ikke kan omsættes i et muntret nummer på scenen.

Og som deres liv hele tiden veksler mellem sorg og glæde, således bølg er også filmen frem og tilbage mellem tilværelsens yderpunkter i en stadig stræben efter, at kunst og liv skal gå op i en højere enhed, så man ikke mere kan skelne teatret fra hverdagen og ikke mere ved, om tårerne i øjnene skyldes gråd eller latter.

Koks i kulissen

Under færdiggørelsen af »Koks i kulissen« så jeg ved et tilfælde en film, jeg påbegyndte for 10 år siden, »Herfra min verden går«, en temmelig upretentiøs, dokumentatisk erindringskitse om min barndoms landsby og iøvrigt den eneste af mine film, som er blevet udelt positivt modtaget af kritikken — en yderligere grund til, at jeg i mange år har været lidt forbeholden over for netop den film: Hvis alle kan lide en film, mangler den sikkert nogle af de kanter, de aggressioner, den utilpassethed, som er uundværlige elementer i en tid, hvor filmkunsten degenererer til

almindelig behagesyge, samtidig med at samfundet bliver stadigt mindre behageligt, stadigt mere aggressivt og utilpasseligt.

Hvad der imidlertid slog mig ved gensynet med »Herfra min verden går« var, at den rummer alle de temaer, jeg siden har beskæftiget mig med i mere bevidst form, at den — og det er måske netop i kraft af dens usammenhængende struktur — er som et katalog, en filmisk notesbog, hvori der hastigt og i nogle tilfælde helt ubevidst er nedfældet temaer, som siden blev til hele film: den undertrykkende barndom i »Smer-tens børn«, dødstabuet i »Drømme støjer ikke, når de dør«, incesttabuet i »Den man elsker —«, barndommens lammende konsekvenser for voksenli-

Helle Ryslinge.

vet i »Kniven i hjertet« — og nu »Koks i kulissen« baseret på måske det mest centrale, men kun halvt bevidste tema fra »Herfra min verden går«: opfattelsen af kunsten som det sted, hvor en form for menneskelighed endnu kan overleve og udfolde sig i en slags undvigelsesproces fra kulturens normer, fra de familie- og samfundsformer, som problematiseres i de øvrige film.

I »Herfra min verden går« belyste min farbror dette tema med en reel konflikt fra sit eget liv, fortalt med denne særlige jyske form for understatement, der næsten gjorde konflikten usynlig: Han havde i sin ungdom spillet en del dilettantteater og mindedes med glæde, at man under arbejdet følte sig »som én stor familie«. Men da han så siden fik sin egen lille familie med kone og børn, så var der i de nye rammer ikke mere plads til storfamilien, og det selv om det tit rykkede i ham, når dilettantforeningen søgte spillere til en ny forestilling.

Denne konflikt mellem kunstens storfamilie og samfundets kernefamilie bliver citeret i en samtale mellem Laura og Micha og en jysk krokvært — og konflikten bliver til stadighed anskueliggjort gennem filmens handling.

Ideen til »Koks i kulissen« fik jeg da jeg i sin tid så Helle Ryslinges og Anne Marie Helgers kabaret »Dameattraktioner«, en forrygende tour de force i en frygtløs form for kvindekomi, jeg aldrig tidligere havde set fra en scene. Helle og Rie befandt sig så fjernt som muligt fra den puritanske pænhed, der gør så meget af det, der kaldes »kvindedefilm« til ret forstemmende eksempler på, at pigerollens indbyggede forsigtighed i vid udstrækning præger selv kritikken af denne pigerolle.

Helle og Rie er bemærkelsesværdige som skuespillere. De dækker uden

diskussion den lidt dæmpede socialrealisme, der stort set er eneherkende i dansk film — men derudover rummer deres talent også en galskab, der er indstillet på at tage livet af al normaldansk forsigtighed. De tør spille følelserne igennem uden angst for det melodramatiske, de tør skrue en situation op, så køkkenrealisme bliver til surrealisme, og falde-på-halen-komik bliver til slå-på-tæven-humor, de tør kort sagt spille et register igennem, som andre skuespillere måske også har, men som de oftest ikke får lejlighed til at bruge i den normaldanske film.

Jeg var efterhånden nået til et punkt, hvor jeg efter den ene mere depressive film efter den anden havde oparbejdet et stærkt behov for at lave noget, som ikke bare var depressivt, men først og fremmest rablende morsomt, et behov som ikke blot var af psykisk art, men som også var kraftigt materielt forankret, eftersom det havde vist sig, at publikum i depressive tider sidst af alt vil se depressive film. Samtidig var Helle og Rie nået til et punkt, hvor de var godt trætte af at stå på en scene sammen og gentage de samme numre aften efter aften.

Dette var udgangspunktet for at lave »Koks i kulissen«, hvis manuskript iøvrigt er baseret på Helles, Ries og mine egne erfaringer som handelsrejsende i kultur på de danske landeveje. Det betyder ikke, at filmen er selvbiografisk, men det betyder, at vi er fælles om de grundlæggende holdninger, filmen er skabt på.

»Koks i kulissen« er ret beset lige så deprimerende som mine øvrige film til sammen, men de depressive elementer søges hele tiden holdt i ave af en form for humor, der ikke har karakter af indlagte vittigheder eller numre, men som forhåbentlig vokser organisk ud af

Helle Ryslinge og Anne Marie Helger som Micha og Laura.

situationerne som en overlevelsesmetode, når alting ser sortest ud. Dette er altid humorens funktion i de morsomste film, jeg kender: at give form til en fortvivelse, der er så stor, at den ikke mere kan formuleres som fortvivelse. Despresseionen har sine grænser, og når de sprænges, kommer man til humoren, som egentlig er grænseløs.

Heller ikke i »Koks i kulissen« findes der illusioner om holdbarheden af menneskelige relationer, og alligevel rummer filmen et positivt element, en kærlighedserklæring til kunsten som livsform, til selve den kunstneriske skabelsesproces og oplevelsesform som

en munter, optimistisk og rituel besværgelse af alle destruktive kræfter. Det er en kærlighedserklæring på trods, for også det kunstneriske arbejde indgår jo — som alle andre former for arbejde i dette samfund — i en udbytningsproces, hvor statens rolle mindre er mæcenens end vampyrens, hvorved staten også på dette punkt fungerer mere som en hvilkensomhelst privat arbejdsgiver end som ramme om vore forestillinger om, hvordan et værdigt samarbejde mellem mennesker burde forløbe.

For mine venner og mig er det således et trivielt tilbagevendende fæno-

men, at vi ofte ikke selv får løn for vort arbejde, hvorimod en sand hærske af filmkonsulenter, universitetsfolk, TV-medarbejdere og diverse besluttende og bevilgende myndigheder får toplønninger for at administrere og analysere det arbejde, vi laver, og uden hvis eksistens de heller ikke selv ville have noget eksistensgrundlag. Når vi undtagelsesvist har fået vor fulde løn for at lave »Koks i kulissen«, hænger det sammen med, at de statslige »mæcener« netop tænker præcist som de private »vampyrer«: at en komedie må der være penge i.

I »Koks i kulissen« erfarer Laura og

Micha noget om denne udbytning. Heller ikke det kunstneriske arbejde hæver sig over den samfundsmæssige nødvendighed. Og alligevel finder de, at det formentlig er den form for arbejde, som inden for dette samfunds rammer giver sine udøvere det største frihedsrum. Denne spinkle, problematiske og selvmodsigende optimisme har filmen fælles med dens hovedpersoner — og at netop *den* form for optimisme er den eneste, der bliver plads til i filmen, er ved nærmere eftertanke det sørgeligste af alt.

Christian Braad Thomsen

Flemming Quist Møller og Helle Ryslinge.

Helle Ryslinge og Anne Marie Helger

HELLE RYSLINGE. Uddannet folkeskolelærerinde. Har spillet med Comedievognen (1968-70), Secret Service (1970), Jomfru Ane (»Blod og Brand« 1971, »Paracelsus« (1972), Solvognen (»Elverhøj« 1973, »Hekseridt« 1974, »Julemandshæren« 1974, »Spil om kvinder« 1976, »Købmandsliv« 1977, »Mord på Motellet« 1978). Kabareter: »Bæ på Bademåtten« (1979), »Dameattraktioner« (1979), »Sommersalat« (1980). TV-teater: »Blomster til Mona« (1973, instruktion: Chr. Braad Thomsen). Film: »Veronicas svededug« (1977), »Achilleshælen er mit våben« (1979), »Belladonna« (1981) af Jytte

Rex samt »Kniven i hjertet« (1981, instruktion: Chr. Braad Thomsen).

ANNE MARIE HELGER. Uddannet på Aalborg Teaters elevskole. Har spillet med Jomfru Ane (»Martyrium«, »Når vindene føjer sig, sejler vi«, »Stormfulde Højder«), Debatteatret (»Hvem er det, der bliver snydt?« af Jesper Jensen, »Funktionærdrømme« af Bert Brecht), Det danske Teater (»Lagerforvalteren« af Bengt Bratt), Solvognen (»Soldaterkammerater«, »Hekseridt«, »Julemandshæren«). Har desuden lavet »Pigecabaret« med Lene Vasegaard og Pernille Grumme, »Dameattraktio-

ner« med Helle Ryslinge, »Bæ på Bademåtten« med Hans-Kragh-Jacobsen. Revyer: »Natlæggen«, »Sand i Hovedet«, »Sommersalat (alle med Troels Trier), »Frit Fald« (af Hans Kragh-Jacobsen og Rhea Leman). Spillefilm: »Hjerter er trumf« (Lars Brydesen), »Nyt legetøj« (Peter Ringgaard), »Johnny Larsen« (Morten Arnfred),

»Slægten« (Anders Refn), »Kniven i hjertet« (Chr. Braad Thomsen). TV-teater: »Bank under Bordet« (Mette Knudsen og Elisabeth Rygaard). Børne- og ungdomsserier: »Ida og dyret«, »Ridder Ræddik«, »Fjernsyn for dig«, »Kolonihaven« m.m.fl. Gadsaxe Teater: »Plyds og Plastic« af Peder Langdahl.

Anne Marie Helger

Instruktøren Christian Braad Thomsen, fotografen Dirk Brüel og fotoassistenten Fritz Schrøder i baggrunden.

Bagside: Anne Marie Helger og Hans-Henrik Clemmensen som ægteparret og Rosemaria Rex og Johanne Elilie Lund som deres børn.

